

Çocuklarının Spora Katılım Motivasyonlarının Cinsiyet ve Spor Branşına Göre İncelenmesi

Examination of Children's Motivation to Participate in Sports by Gender and Sports Type

Ayşegül Erim^a & Veysel Küçük^b

^aMarmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

^bMarmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Makale Geçmişi

Geliş : 22 Aralık 2022

Kabul : 28 Şubat 2023

Çevrimiçi : 2 Mart 2023

DOI: 10.55929/besad.1225787

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Article History

Received : December 22, 2022

Accepted : February 28, 2023

Online : March 2, 2023

DOI: 10.55929/besad.1225787

Article Type

Research Article

Öz: Bu araştırmanın amacı; çocukların spora katılım motivasyonlarını belirlemek ve spora katılım motivasyonunun cinsiyet ve branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemektir. Araştırma grubunu 2021 yılında, Başakşehir Belediyesi tarafından yürütülen spor okullarına farklı spor branşlarında devam eden 161 (%30,9) kız ve 360 erkek (%69,1) olmak üzere 521 çocuk oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 8-15 yaş arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 12.04 ± 2.36 'dır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, Mann Whitney U testi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları doğrultusunda, çocukların spora katılım motivasyonları arasında en yüksek ortalamayı beceri gelişimi ($ort.=1.14$) ve takım üyeliği ($ort.=1.16$), en düşük ortalamayı ise arkadaşlık ($ort.=1.33$) ve yarışma ($ort.=1.30$) alt boyutlarında aldığı tespit edilmiştir. Branş türlerine göre; takım üyeliği ($0.002; p<.05$), fiziksel uygunluk ($0.003; p<.05$) ve yarışma ($0.035; p<.05$) alt boyutlarında takım sporu yapanlar lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiş, diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir ($p>.05$). Cinsiyet değişkenine bakıldığında takım üyeliği ($0.004; p<.05$) alt boyutunda erkekler lehine ve eğlence ($0.029; p<.05$) alt boyutunda ise kızlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Güdülenme, beceri gelişimi, takım üyeliği, fiziksel uygunluk*

Abstract: The aim of this study was to determine the motivation of children to participate in sports and to examine whether the motivation to participate in sports differs according to gender and branch. The research group consisted of 521 children, 161 (30.9%) girls and 360 boys (69.1%), who attended the sports schools run by Başakşehir Municipality in different sports branches in 2021. The ages of the participants ranged between 8-15 years and the mean age was 12.04 ± 2.36 years. Personal Information Form and Sports Participation Motivation Scale were used as data collection tools in the research. The obtained data were analyzed using descriptive statistical methods and Mann Whitney U test. In line with the research findings, the highest average among children's motivation to participate in sports was skill development ($mean=1.14$) and team membership ($mean=1.16$), and the lowest average was friendship ($mean=1.33$) and competition ($mean=1.30$) sub-dimensions were determined. According to the branch types; In the sub-dimensions of team membership ($0.002; p<.05$), physical fitness ($0.003; p<.05$) and competition ($0.035; p<.05$) significant differences were found in favor of those who did team sports, but no significant difference was found in other sub-dimensions ($p>.05$). Considering the gender variable, a significant difference was found in favor of men in the sub-dimension of team membership ($0.004; p<.05$) and in favor of women in the sub-dimension of fun ($0.029; p<.05$).

Keywords: *Motivation, skill development, team membership, physical fitness*

Bu makaleye atıf yapmak için | To cite this article

Erim, A., & Küçük, V. (2023). Çocuklarının spora katılım motivasyonlarının cinsiyet ve spor branşına göre incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 35-48.

Contact: Ayşegül Erim

Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gökkuş M. Cuma Yolu C., 34800 Beykoz, İstanbul, Türkiye.

aysegule22@gmail.com

GİRİŞ

Baron (1983) motivasyonu, kişinin hedeflerini başarmak için onu harekete geçiren, kişiye güç veren ve yönlendiren kuvvetlerle ilgili bir dizi süreç şeklinde tanımlamıştır ve motivasyonun bireylerin amaçlarına yönelik eylemlerde bulunması için onların harekete geçmesinde önemli bir etken olduğunu savunmuştur (akt. Konter, 1995). Aydoğdu (2020) ise bu kavramı, kişinin kendine belirlemiş olduğu hedef veya hedeflere ulaşmak amacıyla yaptığı çalışmalar için göstermiş olduğu özgüven olarak ifade etmiştir. En genel ifadeyle motivasyon, bir hareketi başlatan, yönlendiren ve hareketin devamlılığını sağlayan içsel ve dışsal güç olarak tanımlanmaktadır (Vallerand vd. 1987).

Motivasyon; içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç sınıfta kategorize edilmektedir. İçsel motivasyon, kişilerin içinden geldiği gibi ilgilendikleri ve bir şeyi hoşlandıkları için yapmasıdır. İçsel motivasyon kişinin eylemi yapmak amacıyla içinde hissettiği arzular ve isteklerden kaynaklanmaktadır (Baysal, 2019). Örneğin, bir çocuğun tenis branşına ilgi duyduğu ve raketle oynarken mutlu olduğu için tenis oynaması içsel motivasyona örnek olarak verilebilir. Bireyi motivasyona yönelten etken veya etkenlerin nedeni çevresel kaynaklarsa bu motivasyon türüne dışsal motivasyon denir (Yılmaz, 2021). Dışsal motivasyon, bireylerin hedefleri ve dış etkenler doğrultusunda gereken davranışları gerçekleştirmesidir. Kişinin, eylem sonucunda başarılı olduğunda başkaları tarafından ödül (para, ün veya puan gibi) kazanması dışsal motivasyon türüdür. Futbol branşıyla ilgilenen bir çocuğun ünlü olacağını veya çok para kazanacağını düşünerek futbol oynamaya devam etmesi dışsal motivasyona örnek olarak verilebilir. Son olarak, motivasyonsuzluk ise kişinin bir eylem için onu motive eden bir etkeninin olmaması ve kişinin amaçları doğrultusunda harekete geçmemesidir (Güler, 2017). Sudan hoşlanmadığı halde ailesi tarafından yüzme branşına gönderilen bir çocuğun kendi kararlarını verecek yaşa geldiğinde yüzmeyi bırakması ve devam etmemesi motivasyonsuzluğa örnek verilebilir.

Motivasyona ek olarak, 1980'li yıllardan başlayarak spora katılan gençlerde bu sporlara katılmaya yönlendiren nedenleri araştırmak, çocuk ve genç sporu alanında çalışan araştırmacıların odak noktası olmuştur (Oyar vd. 2001). Gill vd. (1983) tarafından ortaya atılan spora katılım motivasyonu (sport participation motivation) ifadesi, gençlik sporunda çalışılması, araştırılması ve incelenmesi gereken bir kavram olarak belirlenmiştir. Temel olarak spora katılım motivasyonu ile ilgili, spora ve sportif faaliyetlere katılan bireyleri bu aktivitelere katılmaya yönlendiren nedenleri tanımlamak ve bu nedenleri araştırmak amacı ile ilk çalışmalar yapılmıştır (Oyar vd. 2001).

Kişilerin spora katılım motivasyonu üzerinde etkili olan başlıca faktörler kişinin genetik yapısı, fiziksel yapısı ve psikolojik yapısıdır (Çetin, 2013). Bu faktörlerin yanı sıra, spora katılım motivasyonunu etkileyen en önemli nedenlerin beceri gelişimi ve öğrenimi, eğlence, fiziksel uygunluk, arkadaş edinme ve başarıya boyutları olduğu ortaya koyulmuştur (Gill vd. 1983). Ayrıca, Gill vd. (1983) ve Kolt vd. (1999) çocuk ve gençlerle yaptıkları çalışmada, onların spora katılma nedenleri olarak eğlence, yetenek geliştirme ve yeni beceriler öğrenme gibi faktörler olduğunu bildirmişlerdir. Şirin (2008) bir çalışmada, spora içsel nedenlerle başlayan kişilerin yetenek geliştirmek, özgüven arttırmak ve takımla iş birliği içinde olmayı isterken, dışsal motivasyonla spor yapan kişilerin sosyal olmak ve diğer sosyal nedenlere bağlı olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Sit ve Lindner (2006) 10 - 13 yaş arasındaki öğrencilerle yaptıkları çalışmada eğlence, fiziksel uygunluk, arkadaşlık ve beceri gelişimi faktörlerinin spora katılımında etkili olan en önemli nedenler olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz (2002) ise spora katılan çocukların birbirlerinden farklı ve birden fazla faktörden etkilenerek spora katıldığını belirtmiştir; bu faktörler yaş, cinsiyet, spor çeşidi ve tecrübe düzeyine göre farklılıklar göstermiştir. Spora katılım motivasyonunu etkileyen diğer önemli faktör ise cinsiyet değişkenidir (Weinberg & Gould, 2011) ve bu durumu destekleyen birçok çalışma mevcuttur. Hellandsing (1998) ise toplam 352 sporcunun katıldığı ve dört yıl süren çalışmada yaş, cinsiyet ve yapılan spor branşlarının bireylerin spora katılımını etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Hellandsing'e (1998) göre kız sporcular ortalama düzeyde yapılan faaliyetler için, erkek sporcular ise kazanma amacıyla spora katılım sağlarlar. Sirard ve arkadaşları (2006) ise yaklaşık 1600'den fazla öğrenci ile yaptıkları çalışmada erkek öğrencilerin yarışmaya, kız öğrencilerin ise sosyal faktörlere yönelik motivasyonların spora katılımında daha etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Katılım motivasyonu açısından branş faktörü de oldukça etkilidir. Bozkurt'un (2014) 650 sporcu ile yaptığı çalışmada kız sporcularda takım sporları ile uğraşanların takım üyeliği/ruhu güdüsünün bireysel sporla ile uğraşanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu; erkek sporcularda takım ve bireysel sporlar ile uğraşanların katılım motivasyonu alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Çocukların spora katılma nedenlerinin farklılık gösterdiği kabul edilse de Passer (1982), çocukların spora katılımında en önemli faktörlerin üyelik, beceri gelişimi, heyecan/meydan okuma, başarı/statü, fiziksel iyi olma hali ve enerji harcama faktörleri olduğunu belirterek bunları altı kategoride toplamıştır. Bu kategorileştirmeden sonra Gill vd. (1983), gençlerin spora katılma motivasyonlarını belirlemek için Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği'ni geliştirmişlerdir. Bu ölçek ile bireylerin spora katılım motivasyonları beceri gelişimi, takım üyeliği / ruhu, eğlence, arkadaşlık, başarı/statü, fiziksel uygunluk ve diğer sebepler olmak üzere sekiz alt boyutta değerlendirilmiştir (Gill vd. 1983).

Bireylerin motivasyon kaynakları kişiden kişiye farklılık gösterebilir yani bir kişiyi motive eden olaylar veya durumlar başka kişileri motive etmeyebilir. Bu yüzden kişilerin motivasyon kaynaklarını ve onları motive eden/harekete geçiren durumları keşfetmek ve o doğrultuda kişiyi desteklemek ve harekete geçmesine yardımcı olmak faydalı olabilir. Çocukların spora katılım nedenlerini ve motivasyon kaynaklarını belirlemek de bu açıdan oldukça önemlidir. Çocuğun neden spora katıldığını bilmek ve bu nedenler doğrultusunda ona spor hedefleri belirlemek çocuğun ilgili branşta devamlılığını sağlayabilir. Bu çalışma, spor yapan çocukların spora katılım motivasyonlarının belirlenerek antrenörlere, beden eğitimi öğretmenlerine ve bilim insanlarına önemli bilgiler sağlama açısından spor alan yazında da önemli bir yer tutacaktır. İlerleyen zamanlarda bu araştırmanın diğer araştırmacılar tarafından kaynak gösterilmesi, sporcular ile yapılacak bilimsel çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu katkılardan yola çıkarak, bu çalışmanın amacı spor okullarına katılan çocukların spora katılım motivasyonlarını belirlemek ve çocukların spora katılım motivasyonlarının spor branşı (takım-bireysel) ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Çalışmanın hipotezleri;

H₁. Çocukların spora katılım motivasyonları spor branşı (takım-bireysel) değişkenine göre farklılık göstermektedir.

H₂. Çocukların spora katılım motivasyonları cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmanın etik yönden uygunluğu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Etik Kurulu tarafından 30.01.2023 tarih, 1301 sayısıyla onaylanmıştır.

Çalışmanın Modeli

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinin tercih edildiği betimsel bir araştırmadır. Betimsel çalışmalar, belirli bir grubun özelliklerini tanımlamayı, belirli bir grupta yer alan insanların belirli durumlar karşısında nasıl davranışlar ortaya koyacaklarını kestirmeyi ve bu konuda çıkarımlar yapmayı hedeflemektedir (Borg & Gall, 1989).

Araştırma Grubu

Çalışmanın örneklemini, 2021 yılında Başakşehir Belediyesi tarafından yürütülen spor okullarında farklı spor branşlarına devam eden 161 (%30.9) kız ve 360 erkek (%69.1) olmak üzere 521 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki çocuk katılımcıların yaşları 8-15 (ort. 12.04± 2.36) arasında değişmektedir. Takım sporu olarak futbol, voleybol, basketbol; bireysel spor olarak tenis,

yüzme, satranç, koşu, okçuluk, taekwondo ve badminton branşlarından katılım sağlanmıştır. Toplam 10 branştan katılım sağlanan çalışmada kolay ulaşılabilen örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin sebebi, spor tesislerindeki sporculardan ankete katılmak isteyen gönüllüler ile çalışılmak istenmesidir. Çalışma öncesinde velilere bilgilendirme yapılarak onam alınmıştır. Formlar antrenörleri eşliğinde dağıtılarak grup olarak uygulanmıştır. Branş seçiminde ise tesislerde yer alan branşlar dikkate alınmıştır.

Tablo 1. Çocukların Branş Değişkenine Göre Dağılımları

	Frekans	Yüzdeler	Birikimli Yüzdeler
Futbol	242	46.4	46.9
Basketbol	127	24.4	71.4
Voleybol	50	9.6	81.1
Tenis	5	1.0	82.0
Yüzme	49	9.4	91.5
Satranç	13	2.5	94.0
Koşu	2	0.4	94.4
Okçuluk	1	0.2	94.6
Taekwondo	16	3.1	97.7
Badminton	12	2.3	100.0
Toplam	517	99.4	
Kayıp Veri	4	0.6	

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından oluşturulmuş Kişisel Bilgi Formu ve Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (PMQ) kullanılmıştır.

Kişisel bilgi formu. Bu formda yaş, cinsiyet, spor branşı, spor yılı, haftada kaç gün spor yaptıkları ve milli sporcu olma durumu yer almıştır.

Spora katılım motivasyonu ölçeği. Gill vd. (1983) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 8 alt boyut (Beceri gelişimi, takım ruhu, eğlence, başarı/statü, fiziksel uygunluk, yarışma, hareket/aktif olma ve arkadaşlık) ve toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Gill ve arkadaşlarının çalışmasındaki Cronbach's Alfa katsayısı alt boyutlar için 0.78 (Başarı/Statü) ile 0.30 (Arkadaşlık) arasındadır. PMQ'nun test-tekrar test yöntemi ile güvenilirliği ise 0.68 (Gould vd. 1985) bulunmuştur. Ölçek “çok önemli (1)”, “az önemli (2)” ve “hiç önemli değil (3)” şeklinde 3'lü Likert tipi bir yapıya sahiptir. Ölçekten elde edilen düşük değerler o maddenin daha önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Oyar vd. (2001) tarafından yaz spor okullarına katılan 9-17 yaş arasındaki çocuklarla yapılmıştır. Ölçeği oluşturan alt boyutlara ait güvenilirlik analizi sonucunda elde edilen α değerleri sırasıyla: 0.61 (Başarı/Statü), 0.45 (Fiziksel Uygunluk), 0.37 (Takım Ruhu), 0.50 (Arkadaş), 0.55 (Eğlence), 0.45 (Yarışma), 0.28 (Beceri) ve 0.53 (Hareket)'tür. Toplam ölçekten elde edilen iç

tutarlılık 0.86 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada Oyar ve arkadaşları tarafından da oluşturulan Türkçe form kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre PMQ'nun bu çalışmada güvenilir bir araç olarak kullanıldığı söylenebilir.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler, SPSS for Windows 15 istatistik paket programı kullanılarak hesaplanmıştır. Öncelikle örneklem hakkında genel bir bilgi sahibi olmak için tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmıştır. Verilerin analizinde kullanılacak testleri belirlemek için değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogrov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Değişkenlerin normal dağılıma uyum sağlamadığı %5 yanılma düzeyinde belirlenmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizinde parametrik yöntemlerin kullanılması hipotezlerin yanlış sonuçlar vermesine sebep olmaktadır bu nedenle çocukların spora katılım motivasyonlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet ve branş (takım-bireysel) gruplarına göre değişip değişmediğini belirlemede parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel testlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

Tablo 2. Katılım Güdüsü Envanteri Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları Tablosu

Katılım Güdüsü Alt Boyutları	α	Madde Sayısı
Beceri Gelişimi	.60	3
Takım Üyeligi/Ruhu	.71	4
Eğlence	.48	4
Başarı/Statü	.60	5
Fiziksel Uygunluk/Enerji Harcama	.34	5
Yarışma	.58	3
Hareket/Aktif olma	.47	3
Arkadaşlık	.41	3
Genel Spora Katılım Güdüsü	.85	30

Bu çalışmada, daha önce geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş Katılım Motivasyonu Envanteri kullanılmıştır. Geçerli ve güvenilir ölçekler olduğu için bu çalışmada cevaplayıcıların güvenilirliğini ortaya koymak adına her bir alt boyutun ve ölçeğin bütününe ait Cronbach Alfa katsayıları tablo 4'de verilmiştir. Buna göre bu çalışmada PMQ güvenilir bir araç olarak kullanıldığı söylenebilir.

Bulgular

Bu bölümde çocukların spora katılım motivasyon düzeyleri genel puanları ile cinsiyet ve spor branşı değişkenlerine spora katılım motivasyon düzeyleri sunulmuştur.

Çocukların Spora Katılım Motivasyon Düzeyleri

Katılımcıların tamamına ilişkin genel ve alt boyutlara ait puanların ortalamaları hesaplanmıştır (Tablo 3). Araştırma sonucunda; araştırmanın kapsamı içine giren katılımcılara ait genel spora katılım güdüsü boyutu puan ortalamaları 37.19'dur. Analiz sonuçlarına göre Spora Katılım Güdüsü ortalamaları düşük alt boyutlar beceri gelişimi (ort.=1.14) ve takım üyeliği (ort.=1.16) alt boyutlarıdır. Ortalamaları yüksek alt boyutlar ise arkadaşlık (ort. = 1.33) ve yarışma (ort.=1.30) alt boyutlarıdır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Sporcu Grubunun Spora Katılım Güdüsü Genel Puanları ve Alt Boyutları

	Toplam Puan	Arkadaşlık	Beceri Gelişimi	Takım Üyeliği	Eğlence	Başarı	Fiziksel Uygunluk	Yarışma	Hareket
<i>N</i>	521	521	521	521	521	521	521	521	521
<i>X</i>	37.19	1.33	1.14	1.16	1.27	1.26	1.27	1.30	1.19
<i>Ss</i>	6.86	0.41	0.27	0.31	0.35	0.31	0.34	0.41	0.35

Spora Katılım Güdüsü Ölçeği alt boyutlarından alınan toplam puanın düşük olması; o alt boyutun katılımcının spora katılmasında motivasyonunu etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Yapılan bu çalışmada da çocukların spora katılımında beceri gelişimi ve takım üyeliği alt boyutlarının daha önemli olduğu; arkadaşlık ve yarışma alt boyutlarının çocukların spora katılım motivasyonunu daha az etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Spora Katılım Motivasyonu ve Spor Branşı

Çocuk katılımcıların branşları takım sporları ve bireysel sporlar olmak üzere iki farklı grupta toplanmıştır. Takım sporu kategorisi futbol, basketbol ve voleybol branşlarından toplam 419 kişiden oluşmaktadır. Bireysel branş kategorisi ise tenis, yüzme, satranç, koşu, okçuluk, taekwondo ve badminton branşlarından olmak üzere 98 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 4. Branş Değişkenine Göre Spora Katılım Güdüsü Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Toplam Puan	Arkadaşlık	Beceri Gelişimi	Takım Üyeliği	Eğlence	Başarı	Fiziksel Uygunluk	Yarışma	Hareket
<i>U</i>	18267.50	20060.00	20333.50	17213.00	20233.50	19882.00	16667.00	17960.50	19352.00
<i>Z</i>	-1.70	-.38	-.17	-3.04	-.24	-.51	-3.02	-2.11	-1.14
<i>p</i>	0.09	0.71	0.86	0.00*	0.81	.61	0.00*	0.04*	0.26

*p<.05

Tablo 4'te katılımcıların spora katılım güdüsü toplam boyutu ve güdü duygusu alt boyutlarına ait puan ortalamalarının branş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, takım sporu yapanlar ve bireysel spor yapanlar arasında 3 alt boyut açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. takım üyeliği (0.00; p<.05), fiziksel uygunluk (0.00; p<.05) ve yarışma (0.04; p<.05) alt boyutlarında takım sporu yapanlar

lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spora katılım güdüsü ölçeğinden alınan toplam puan açısından branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır (0.09; $p > .05$).

Spora Katılım Motivasyonu ve Cinsiyet

Tablo 5'te katılımcıların spora katılım güdüsü toplam puan ve alt boyutlarına ait puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, takım üyeliği ve eğlence alt boyutları açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur.

Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre Spora Katılım Güdüsü Toplam Puan ve Alt Boyutlarına İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları

	Toplam Puan	Arkadaşlık	Beceri Gelişimi	Takım Üyeliği	Eğlence	Başarı	Fiziksel Uygunluk	Yarışma	Hareket
<i>U</i>	26136.50	26591.00	27451.00	25282.00	25726.50	26889.00	26098.50	26644.50	28297.50
<i>Z</i>	-1.80	-1.60	-1.15	-2.85	-2.18	-1.38	-1.89	-1.61	-.55
<i>p</i>	0.73	0.11	0.25	0.00*	0.03*	0.17	0.06	0.11	0.58

* $p < .05$

Araştırmaya katılan sporcuların cinsiyetlerine göre ölçeğin alt boyutlarına ilişkin algıları arasında takım üyeliği (0.004; $p < .05$) alt boyutunda erkekler lehine ve eğlence (0.029; $p < .05$) alt boyutunda ise kadınlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Spora katılım güdüsü ölçeğinden alınan toplam puan açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır (0.073; $p > .05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı spor okullarına katılan çocukların spora katılım motivasyonlarını belirlemek ve çocukların spora katılım motivasyonlarının spor branşı (takım-bireysel) ve cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, çalışmaya katılan çocukların spora katılım motivasyonu ölçeğinden en düşük puan aldıkları alt boyutların beceri gelişimi ve takım üyeliği alt boyutları; en yüksek puan aldıkları alt boyutların ise arkadaşlık ve yarışma alt boyutları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak, Başakşehir ilçesinde çocuklar için spor ve sporun faydalarına yönelik yapılan eğitim ve programların etkili olduğu ve sporun fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak faydaları hakkında bilinç düzeyinin yüksek olması nedeniyle çocukların spora katılım motivasyon nedenlerinden biri olarak beceri gelişimi boyutuna önem verdiği söylenebilir. Benzer şekilde, çocukların sosyalleşmesi ve takımın parçası olarak hareket etmeleri gelişimleri için önemli olduğundan dolayı çocukların takım üyeliği alt boyutundan düşük puan aldığı söylenebilir.

Bu çalışmanın sonucu alan yazında yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. [Altıntaş vd. \(2008\)](#) yaptığı genç futbol oyuncularının spora katılım güduları ve başarı algıları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarında, spora katılım güduları ele alındığında ortalaması en düşük katılım güdüsü olarak “beceri geliştirme” ve “takım üyeliği” alt boyutları bulunmuştur. [Şirin vd. \(2008\)](#) spor yapan öğrencilerin katılım motivasyonlarını belirlemek için 270 lise öğrencisiyle yaptığı çalışma sonucunda, spor yapan lise öğrencileri için spora katılım motivasyonlarını en çok etkileyen “takım üyeliği/ruhu” ve “beceri gelişimi”; en az etkileyen alt faktör olarak eğlence ve arkadaşlık alt boyutları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. [İlhan ve Gencer’in \(2013\)](#) liseler arası badminton müsabakalarına katılan sporcu öğrencilerin spora katılım motivasyonlarını belirlemek amacıyla Ankara’da 78 sporcu ile yaptıkları çalışma sonucunda “takım üyeliği/ruhu” en etkili alt faktör olurken; spora katılımı en az etkileyen faktör olarak ise “başarı/statü” alt boyutları bulunmuştur. [Guedes ve Netto’nun \(2013\)](#) Brezilya’da gençlerin spora katılımlarını belirlemek için 12-18 yaş arası 1517 sporcu ile yaptıkları çalışmada ölçeğin “beceri gelişimi” ve “fiziksel uygunluk” alt boyutları en yüksek ortalama puanını alırken ölçekten en düşük ortalamaları “eğlence” ve “başarı” alt boyutları almıştır. [Şirin’in \(2008\)](#) 12-15 yaş grubundaki kız çocuklarını ve gençleri fiziksel olarak aktif hale getiren motivasyonları belirlemek amacıyla yaptığı başka bir araştırmada 285 kız futbolcu ile çalışmıştır. Katılımcılar spora katılımında en etkili faktörleri “hareket/aktif olma” ve “beceri gelişimi” olarak görmektedirler. [Aygün ve Yetim \(2015\)](#), 16-20 yaş arasındaki 80 sporcuyla yaptığı çalışmasının sonucunda, sporcuların branşa katılmalarındaki en önemli nedenin branşında devamlılığı hedefleme, takım çalışması ve beceri gelişimi gibi nedenler yer almıştır.

Branş türlerine göre spora katılım motivasyonu toplam puanları dikkate alındığında; takım üyeliği, fiziksel uygunluk ve yarışma alt boyutlarında takım sporu yapanlar lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiş, diğer alt boyutlarda anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuç doğrultusunda Hipotez 1’in desteklendiği görülmektedir. Çalışma sonucunda çıkan bu fark, çocukların yaptıkları branş çeşidine göre spora katılımında en etkili olan spora katılım motivasyonlarını göstermektedir. Takım sporu ile ilgilenen çocuklar, spora katılmak için takım üyeliği boyutunun daha etkili olduğunu düşünmesinin nedeni olarak; takımı ile arasında aidiyet kurması olmuştur. Alan yazın incelenmesi sonucunda, ortaya konan değerleri destekleyen az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Örneğin, [Şirin vd. \(2008\)](#) göre, takım sporu yapan bireylerin “yarışma ve arkadaşlık” boyutundan elde edilen puanlar bireysel spor yapan bireylere oranla daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. [Temel ve Nas’ın \(2021\)](#) okul sporlarının bazı branşlarında görev alan lise öğrencilerinin spora katılma güdülerinin incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında spora katılım motivasyonu ölçek alt boyutuna ilişkin

takıma ait ruh boyutu ile yaptıkları spor branşı değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre spora katılım motivasyonu alt boyutları dikkate alındığında, takım üyeliği alt boyutunda erkekler lehine ve eğlence alt boyutunda kızlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında cinsiyete göre herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuç doğrultusunda Hipotez 2'nin desteklendiği görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar alan yazında spora katılım güdülenmesinde cinsiyet farklılığını ortaya koyan bazı araştırma sonuçları ile kısmen desteklenmektedir. [Aktop ve Akkoyun \(2011\)](#) yaşları 12 ile 14 arasında değişen 120 erkek ve 58 kız sporcu öğrenci ile yaptıkları bir araştırmada, spora katılım güdüsünün cinsiyet karşılaştırmasında eğlence ve fiziksel uygunluk/enerji harcama alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu, erkeklerin kızlardan daha yüksek puanlar elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. [Martinović vd. \(2011\)](#) yaşları 11 ile 14 arasında değişen 706 ilkokul öğrencisi üzerinde uyguladıkları bir çalışmada cinsiyet farkının spora katılım ve motivasyon üzerindeki etkileri incelenmiştir. İnceleme sonunda kızlar ve erkekler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmüştür. Erkekler motivasyon ölçeğinde kızlara göre daha yüksek puanlar alırken, kızlar eğlence alt boyutunun spora katılımında daha etkili olduğunu göstermiştir. 12-14 yaş arasında badminton sporcuları ile yapılan bir çalışmada sporcuların spora katılım motivasyonları incelenmiştir. Çalışma sonucunda “başarı/statü, fiziksel uygunluk, arkadaşlık, eğlence ve beceri gelişimi” alt boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken “takım üyeliği, yarışma ve hareket” alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır ([Ergin vd., 2019](#)). [Aycan ve Yıldız'ın \(2016\)](#) spor yapan 11-14 yaş grubundan 149 öğrenci ile yaptığı çalışmada kız ve erkek öğrencilerin spora katılım motivasyonları karşılaştırıldığında “başarı” ve “yarışma” motivasyonları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Kız öğrenciler her iki alt boyutta da erkek öğrencilere göre daha yüksek spora katılım motivasyonuna sahip olduğu bulunmuştur. [Kiper'in \(2004\)](#) ise çocuklarla yaptığı bir araştırmasında cinsiyetler arasında fiziksel uygunluk/ enerji harcama, eğlence, arkadaşlık, takım üyeliği/ takım ruhu ve yarışma alt boyutlarında anlamlı farklar bulmuştur ([Kiper, 2004](#)). [Kaman vd. \(2017\)](#) tarafından 126 tenis sporcusuyla yapılan çalışmanın sonucunda ise yarışma alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı fark tespit edilmiştir. Kızların erkeklere göre yarışma alt boyutunun spora katılım motivasyonlarını daha çok etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. [Aksoy ve Civelek'in \(2022\)](#) Kick boks sporcuları ile yaptıkları çalışmalarında cinsiyet ile spora katılım güdüsü arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. [Temel \(2018\)](#), masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada yine cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulamamıştır.

SONUÇ

Bu çalışmanın sonucunda, ailelerin çocuklarının isteklerini gözeterik branş seçimi yapması, spor psikologları, beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörler tarafından sporcuların motivasyon kaynaklarını belirlemeye yönelik uygulamalar yapılması, motivasyonel faktörlerin düzenli olarak belirlenmesi ve spor eğitim politikaların bu doğrultuda şekillendirilmesi önerilmektedir. Bu çalışmanın sınırlılıkları; branşların spor tesislerindeki branşlardan seçilmesi, örneklemin 2021 yılı Başakşehir Belediyesi bünyesinde bulunan spor tesislerine kayıt yaptıran öğrencilerden oluşması ve çalışmada spora katılım motivasyonunun yalnızca cinsiyet ve branş değişkeni ilişkisine bakılmasıdır. Türkiye'de çocuklar özelinde sporda motivasyon konusunda örnekleme ulaşma ve izin prosedürleri nedeniyle az çalışılmaktadır. Bu çalışmanın örneklem grubu açısından güçlü bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, spora katılım motivasyonu kavramı son yıllarda oldukça önemli bir konu haline gelmiştir. Bu nedenle, bu çalışma güncel alan yazına katkı sağlayacak bir çalışma niteliğindedir.

Yazar Notu

Bu araştırma, 11-13 Mayıs 2022 tarihinde Antalya'da düzenlenen VI. Egzersiz ve Spor Psikoloji Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ORCID

Ayşegül Erim <https://orcid.org/0000-0002-8009-6975>

Veysel Küçük <https://orcid.org/0000-0001-9260-591X>

KAYNAKÇA

- Aktop, A., & Akkoyun, H. (2011). Participation motives of primary school athletes. *Scientific Report Series Physical Education and Sport*, 15(1), 263-266.
- Aksoy, Y., & Civelek, G. (2022). Kick boks sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 222-233.
- Altıntaş, A., Hacıoğlu, O., Sağıtürk, B., Belman C., & Aşçı, F. H. (2008). *The relationship between perception of success and participation motivation among youth soccer players*. 10. Spor Bilimleri Kongresi. Türkiye.
- Aycan, A., & Yıldız, K. (2016). 11-14 yaş grubu öğrencilerin spora katılım motivasyonlarının cinsiyetleri açısından incelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 5(2), 1-9.

- Aydoğdu, M. (2020). *Engelli sporcularda narsisizm ve saldırganlık düzeylerinin başarı motivasyonu üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ömer Halis Demir Üniversitesi.
- Aygün, M. & Yetim, A.A. (2015). Ankara ilindeki 16-20 yaş arası buz hokeycilerin branşa katılım nedenleri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-11.
- Baysal, Ş. (2019). *Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin spora katılım güdüsü ve başarı motivasyonlarının incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Baron, R. A. (1983). *Behaviour in Organisations*. Allyn & Bacon, Inc.
- Borg, W. R. & Gall, M. (1989). *Educational research: An introduction*. Longmen.
- Bozkurt, Ş. (2014). *Okul sporlarına katılan öğrencilerin katılım motivasyonu, başarı algısı ve öz yeterliklerinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Çetin, M. Ç. (2013). The role of gender and parental attitudes upon the sports participation motivation among the table tennis players who studied at the university. *International Journal of Academic Research Part B*, 5(1), 136-142. <https://doi.org/10.7813/20754124.2013/5-1/B.23>
- Ergin, R., Ermiş, E., Erilli, N. A., & Ağaoglu, S. A. (2019). 12-14 yaş badminton sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 162-174. <https://doi.org/10.33689/spormetre.518280>
- Gill, D. L., Gross J. B., & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in young sports. *International Journal of Sport Psychology*, 14(1), 1-14.
- Gould, D., Feltz D, & Weiss, M. (1985). Motives for participation in competitive youth swimming. *International Journal of Sport Psychology*, 16(2), 126-140.
- Guedes, D. P., & Netto, J. E. S. (2013). Sport participation motives of young Brazilian athletes. *Perceptual and Motor Skills*, 117(3), 742-759. <https://doi.org/10.2466/06.30.PMS.117x33z2>
- Güler, H. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin boş zaman engellerinin boş zaman motivasyonlarına etkisinin araştırılması (Bartın Üniversitesi örneği)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Hellandsig, E. T. (1998). Motivational predictors of high performance and discontinuation in different types of sports among talented teenage athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 29(1), 27-44.
- İlhan, L., & Gencer, E. (2013). Liselerarası badminton müsabakalarına katılan sporcu-öğrencilerin spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1-4), 1-6.
- Kaman, M. B., Gündüz, N., & Gevat, C. (2017). Tenis sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 65-72. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000309

- Kiper, H. (2004). *Eğitim kurumlarında öğrencilerin spora katılım motivasyonlarının cinsiyete ve yaş guruplarına göre karşılaştırılması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Kolt, G., Kirby, R., Bar-Eli, M., Blumenstein, B., Chadha, N.K., Liu, J., & Kerr, G. (1999). A crosscultural investigation of reasons for participation in gymnastics, *International Journal of Sport Psychology*, 30(3), 381-398.
- Konter, E. (1995). *Sporda motivasyon*. Saray Medikal Yayıncılık.
- Martinović, D., Ilić, J., & Višnjić, D. (2011). Gender differences in sports involvement and motivation for engagement in physical education in primary school. *Problems of Education in The 21st Century*. 31, 94-100.
- Passer, M. W. (1982). *Psychological stress in youth sports*. In R.A. Magill, M.J. Ash ve F.L. Smoll (Edt).
- Sirard, J.R., Pfeiffer, K.A., & Pate, R.R. (2006). Motivational factors associated with sports program participation in Middle School Students. *Journal of Adolescent Health*, 38(6), 696-703. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2005.07.013>
- Sit, C. P., & Lindner, K. J. (2006). Situational state balances and participation motivation in youth sport; a reversal theory perspective; *British Journal of Educational Psychology*, 76(2), 369-384. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2005.07.013>
- Şirin, E. F. (2008). Futbolcu kızların (12-15 yaş) spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-7. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000128
- Şirin, F. E., Çağlayan, S. H., Çetin, Ç. M. & İnce A. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 98-110.
- Temel, V. (2018). Masa tenisi ve wushu sporcularının spora katılım güdülerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 143-152.
- Temel, V., & Nas, K. (2021). Spora katılım güdüsü; okul sporlarında görev alan lise öğrencilerinin spor ve egzersize katılım sebepleri. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 33-49.
- Oyar, Z. B., Aşçı, F. H., Celebi, M., & Mulazimoğlu, Ö. (2001). Validity and reliability of participation motivation questionnaire. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 12(2), 21-32.
- Weinberg, R. S., & Gould, D. (2011). *Foundations of sport and exercise psychology*. 5th Edition, Human Kinetics
- Vallerand, R. J., Deci, E. L., & Ryan, R. M., (1987). Intrinsic motivation in sport. *Exercise and Sport Sciences Review*, 15, 389-425.
- Yılmaz, V. (2002). Çocuk sporlarında katılım motivasyonu. Çocuklar spora neden katılırlar?. *Atletizm Bilim ve Spor Dergisi*, 46(2), 26- 39.

Yılmaz, Ö. (2021). *Özel gereksinimli bireylerde spora katılım motivasyonunun incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. 19 Mayıs Üniversitesi.